

**Міністерство аграрної політики та продовольства
України
Сумський національний аграрний університет
Наукова бібліотека**

***Серія «Біобібліографія вчених Сумського НАУ»
Випуск 3***

Жатов Олексій Гнатович

До 85-річчя від дня народження

**Біобібліографічний показник
наукових праць за 1960 – 2012 рр.**

Суми – 2014

УДК 016:929:58.087
ББК 91.28:28.5

Серія «Біобібліографія вчених Сумського НАУ»

**Укладач: Дячкова Ю. В. – провідний бібліотекар
інформаційно-бібліографічного відділу
бібліотеки СНАУ**

**Жатов Олексій Гнатович :
біобібліограф. покажчик наук. праць за
1960-2012 рр. Серія: «Біобібліографія
вчених Сумського НАУ». Вип. 3 / уклад.
Ю. В. Дячкова. – Суми, 2014. – 65 с.**

У виданні висвітлюються основні етапи життя, наукова і педагогічна діяльність доктора сільськогосподарських наук, почесного і заслуженого професора Сумського національного аграрного університету Жатова Олексія Гнатовича, відомого своїми глибокими дослідженнями з генетики, цитології та біології конопель, які стали теоретичною базою створення нових сортів цієї культури. Виконана селекційна робота з соняшником дозволила вивести декілька нових високоврожайних сортів, один з яких занесений до Державного реєстру, інші знаходяться в державному сортовипробуванні.

Матеріал подано в хронологічно-алфавітному порядку.

Видання розраховане на вчених і фахівців у галузі рослинництва, аспірантів, викладачів, студентів.

ЗМІСТ

Основні етапи життя і діяльності доктора сільськогосподарських наук, почесного і заслуженого професора Сумського національного аграрного університету Жатова Олексія Гнатовича	С. 6
Життєвий і творчий шлях Олексія Гнатовича Жатова	С. 8
До Ювілею О. Г. Жатова	С. 16
Олексій Гнатович Жатов як вчений і людина з добрим серцем	С. 18
Науково-дослідна робота О. Г. Жатова з культурою соняшнику	С. 21
Сорти соняшнику та конопель, виведені за участю або під керівництвом професора О. Г. Жатова	С. 25
Дисертації, підготовлені під науковим керівництвом та консультуванням професора О. Г. Жатова	С. 26
Слово про вчителя	С. 28
Хронологічний показник наукових праць професора О. Г. Жатова	С. 30
Авторські свідоцтва	С. 52
Пам'ятні миті життя	С. 53
Іменний показник	С. 65

**Основні етапи життя і діяльності
доктора сільськогосподарських наук, почесного і
заслуженого професора
Сумського національного аграрного університету
Жатова Олексія Гнатовича**

1929 рік

- 25 березня. Народився в с. Заброди Богодухівського району Харківської області.

1949 рік

- Закінчив десять класів Богодухівської середньої школи.

1949-1954 роки

- Студент факультету захисту рослин Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва.

1954-1956 роки

- Агроном із захисту рослин Староліщинської МТС.
- Завідувач Хомутовської конопленасінневої станції.

1956 рік

- Зарахований до аспірантури Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур за спеціальністю селекція та насінництво.

1959 рік

- Закінчив аспірантуру.

1962 рік

- Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив умов вирощування на формування господарсько-цінних ознак конопель» у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва.

- Отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

1963 рік

- Старший науковий співробітник відділу селекції і насінництва.

1966-1968 рр.

- Очолив лабораторію генетики та цитології і продовжив активну роботу з виведення нових високоврожайних сортів конопель з високим вмістом волокна.

1975 рік

- Захистив докторську дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему: «Методи отримання вихідного матеріалу та селекція конопель» у Всесоюзному науково-дослідному інституті рослинництва у Ленінграді.

1979-1997 роки

- Проректор з наукової роботи Сумської філії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва (нині – Сумський національний аграрний університет).

1979-2007 роки

- Завідувач кафедри рослинництва Сумської філії Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва (нині - Сумський національний аграрний університет).

З 2007 року

- Професор кафедри рослинництва.

За успішну науково-дослідну роботу нагороджений Орденом Трудового Червоного Прапора та двома медалями.

Життєвий і творчий шлях Олексія Гнатовича Жатова

Жатов Олексій Гнатович народився 25 березня 1929 р. в селі Заброди Богодухівського району Харківської області в незаможній селянській сім'ї. Мати і батько Олексія були малописьменними. Батько – Гнат Іванович закінчив три класи церковно-приходської школи, а мати – Мотрона Андріївна в школу зовсім не ходила, навчилася писати та читати самотужки. З раннього дитинства батьки привчали сина до селянської праці, спочатку пасти гусей та поросят, потім корову, пізніше – працювати погоничем у колгоспі. Хлопцеві подобалося набувати знання в школі. У 1941 р. закінчив чотири класи Шейчанської початкової школи, а в червні почалася війна, яка перешкодила продовжувати навчання.

22 червня 1941 р., пригадує Олексій, звечора над селом збиралися хмари, а вночі пройшов рясний дощ. Селяни відпочивали після напруженого трудового дня, додивлялися останні мирні сни. Олексій прокинувся рано, надворі почало світати. Шибки вікон дзеленчали від гуркоту машин. По розбитому шляху рухалася військова техніка, вантажівки з солдатами. Батько і мати стояли біля воріт. Поглянувши на їхні стривожені обличчя хлопець зрозумів, що трапилося щось страшне. Батько поклав мозолясту руку на плече підлітка, сказав, що почалася війна, час важких випробувань для України.

У серпні Олексій з матір'ю провели батька на війну. Настали, лихі роки окупації, поневірянь, жаху, розстрілу мирних жителів, свавілля поліцаїв, німецьких мародерів. Потайки Олексій плекав надію, що війна скоро закінчиться і буде можливість знову продовжити навчання, але лихоліття затягнулося на довгі два роки.

Після закінчення війни Олексія прийняли одразу до шостого класу, як відмінника навчання, а в 1949 р. він закінчив 10 класів Богодухівської середньої школи № 3. У цьому ж році вступив до Харківського сільськогосподарського інституту. Вибір не був випадковим. Змалечку навчився шанувати працю

хліборобів. Йому подобалися безкраї польові простори, охоче допомагав батькам, які все життя працювали на землі. І тому це вплинуло на остаточний вибір і майбутню долю спеціаліста сільського господарства. Інститут закінчив у 1954 р. і був направлений на роботу до Курської області.

В обласному управлінні сільського господарства Курської області визначили першу посаду – агронома із захисту рослин Староліщинської МТС; на якій пропрацював до грудня 1954 р., а потім – відділ кадрів управління відкликав з цієї посади і направив до Хомутовського району – на посаду завідувача Хомутовської конопленасінневої станції, де пропрацював до 1956 р. Очолювана ним станція щорічно заготовляла сотні тонн насіння конопель, яке вирощували в колгоспах зони під науково-методичним керівництвом агрономів. Лекторська група спеціалістів станції проводила широку роботу з впровадження у виробництво новітніх досягнень науки та передового досвіду сільськогосподарського виробництва. У відповідності з напрямком професійної діяльності, спеціалісти конопленасінневої станції досить тісно співпрацювали з науковцями Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур, який знаходився у м. Глухові Сумської області, що межувала з Хомутовським районом Курської області.

Виробнича діяльність не повністю задовольняла потреби щодо вивчення навколишнього біологічного світу. Допитливий юнак не обмежувався виконанням посадових обов'язків, а постійно відчував бажання займатися дослідженням біологічних особливостей сільськогосподарських культур. Ця потреба набула окреслених виразів ще з часів навчання в інституті, де він активно займався науковими дослідженнями в студентському науковому гуртку.

У 1956 р., після успішно складених вступних іспитів, О. Г. Жатов був зарахований до аспірантури Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур. Його

науковим керівником став видатний селекціонер, професор Г. І. Сенченко.

З 1955 р. наукова діяльність молодого вченого на тривалий час тісно пов'язується з цією науковою установою. У 1959 р. Олексій Жатов закінчує аспірантуру і продовжує активно працювати над своєю кандидатською дисертацією «Вплив умов вирощування на формування господарсько-цінних ознак конопель», яку успішно захищає у 1962 р. в Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва, і отримує науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Його дослідження дозволили з'ясувати вплив норм висіву, строків сівби, площ живлення, доз мінеральних добрив та режиму ґрунтової вологи на продуктивність високо-волокнистих сортів конопель та інших сільськогосподарських культур. У подальшому вчений зосередився над відпрацюванням методики зі створення перспективного вихідного матеріалу для селекційних потреб, а також пошуку нових джерел поповнення генофонду конопель.

З січня 1963 р. рішенням ученої ради інституту Олексія Гнатовича переведено на посаду старшого наукового співробітника відділу селекції і насінництва, а у 1966 р. він очолив лабораторію генетики та цитології й продовжив активну роботу з виведення нових високоврожайних сортів конопель з високим вмістом волокна.

На основі наукових досліджень лабораторії були захищені чотири кандидатських дисертації, наукових керівником яких був Жатов. Теми дисертацій стосувалися проблем радіоактивного мутагенезу, поліплоїдії, дії біологічно-активних речовин на зміну статі конопель, цитоембріологічних особливостей однодомних та дводомних конопель.

Олексій Гнатович систематизував та узагальнив досвід зарубіжних фахівців з питань генетики та селекції конопель, а також привніс багато власних ідей. Матеріали його досліджень лягли в основу докторської дисертації на тему: «Методи отримання вихідного

матеріалу та селекція конопель», яку науковець успішно захистив у Всесоюзному науково-дослідному інституті рослинництва в Ленінграді у 1975 р., здобувши ступінь доктора сільськогосподарських наук.

Науковці лабораторії цитології та генетики Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур, яку очолював О. Г. Жатов, займалися різноплановим вивченням біології конопель та створенням нового селекційного матеріалу. У результаті численних досліджень ними було встановлено, що диференціація рослин за статевими ознаками визначається не лише статевими хромосомами, а також умовами вирощування, абіотичними факторами довкілля. Механізм визначення статі конопель набуває змін під тиском штучного добору. Було доведено, що визначення статі залежить і від генів аутосом.

Виходячи з біологічних особливостей конопель та практики селекційної роботи з цією культурою, О. Г. Жатов дійшов висновку, що найбільш ефективним методом добору є родинно-груповий з індивідуальною оцінкою рослин на основі господарсько-цінних ознак кожної особини в умовах родини.

Учений довів, що для селекції конопель особливо ефективним є метод систематичного добору на підвищення вмісту волокна в стеблах. Використання систематичного добору, а також гібридизації у поєднанні з родинно-груповим добром і врахуванням норми реакції конопель на зовнішні чинники, дозволили вивести високоврожайні сорти культури, зокрема Глухівські 10, Південно-достигаючі 8, Південно-достигаючі 9, Південно-достигаючі 11, Південно-достигаючі 27. З використанням методики застосування гаметоцидів, розробленої О. Жатовим, його учнем – М. М. Орловим – були створені сорти конопель Золотоніські 11 та Золотоніські 12.

Для отримання вихідного матеріалу вчені-селекціонери під керівництвом О. Г. Жатова використовували різні фактори зовнішнього та внутрішнього впливу: хімічний та радіаційний мутагенез,

експериментальну поліплоїдію, ультразвукові хвилі, магнітне та електричне поле.

У результаті тривалих наукових досліджень було встановлено, що дія хімічних мутагенів на коноплі у першому поколінні поряд зі зміною морфологічних ознак рослин, порушенням процесів утворення мікроспор значною мірою поширюється і на кількісні ознаки. Зміна кількісних ознак рослин у першому поколінні відбувається у бік зменшення, проте в другому та наступних поколіннях з'являються окремі рослини, що відзначаються ознаками підвищеної або високої продуктивності. Саме такі рослини у подальшому можуть бути використані в селекційному процесі.

Олексій Гнатович детально вивчив морфологічну мінливість рослин конопель. Хоча прояви цієї мінливості і не успадковуються, проте свідчать про загальну схильність сорту, родини, окремої рослини до мінливості ознак. Встановлено, що у сортів з вищими ступенем модифікаційної мінливості спостерігається також більш високий ступінь мутаційної мінливості.

Вчений довів, що знання ступеня модифікаційної мінливості тієї чи іншої ознаки в селекційній роботі з коноплями має вагоме значення, оскільки дозволяє з'ясувати потенційні можливості генофонду, передбачити створення таких умов вирощування, які б забезпечили зміну ознак і властивостей рослин у бік створення нового селекційного матеріалу.

Дослідження, проведені Жатовим О. Г. разом з вченими-селекціонерами та генетиками інституту – Г. І. Сенченком, Г. Й. Арінштейн, В. Г. Вировцем, М. Д. Мигалем, Л. М. Горшковою щодо отримання цінних біологічних та господарських спадкових властивостей конопель шляхом застосування генетичних та цитологічних методів, дали змогу виділити окремі рослини та родини, що мають істотну перевагу і можуть бути використані для подальшої селекційної роботи.

Доведено, що зміна плоідності рослин конопель пов'язана зі зміною низки біологічних та цінних

господарських ознак. Мінливість кількісних ознак у тетраплоїдних рослин така ж, як у диплоїдних, а в окремих випадках – навіть вища. При цьому відмічено, що ефективність проведення добору у тетраплоїдних рослин не відрізняється від диплоїдних.

Науковець встановив, що переведення геному конопель на тетраплоїдний рівень викликає зміни кількісних ознак, як у позитивному, так і в негативному напрямку. Шляхом добору на високу продуктивність можна виділити рослини, які мають істотні переваги перед вихідними диплоїдними рослинами. Великою незручністю у роботі з поліплоїдними рослинами є утруднення ідентифікації особин зі зміненим хромосомним набором, оскільки остаточний висновок можна зробити лише в результаті цитологічного аналізу. Тетраплоїдні рослини схильні до повернення на диплоїдний рівень плоїдності, що створює додаткові труднощі при підтриманні тетраплоїдної популяції в чистоті.

Стать і габітус рослин конопель – ознаки, що змінюються залежно від зовнішніх умов і внутрішньоклітинних біохімічних та фізіологічних процесів. У дводомних рослин мінливість ознак відбувається повільно, тобто габітус жіночих і чоловічих рослин онтогенезі характеризується відносною сталістю і відхилення інтерсексуального типу спостерігається досить рідко. Однодомні рослини конопель, навпаки, відзначаються нестабільністю й різноманітністю статевих типів.

У популяції поліплоїдних рослин виникають різного роду відхилення, які стосуються габітусу рослин, їх статевих ознак. При проведенні дослідів з поліплоїдними рослинами дводомних конопель Олексій Гнатович встановив, що збільшення кількості хромосом в геномі часто пов'язане зі зміною габітусу рослин і статевими ознаками. Зміна плоїдності у однодомних конопель викликає більш широке коло відхилень, які стосуються цілого комплексу цитологічних, генетичних і селекційних ознак.

Вченим визначено, що через велику складність формування статі у конопель (на диференціацію статі впливають статеві хромосоми, аутосоми, умови вирощування, цитоплазма) в потомстві тетраплоїдних рослин майже завжди виникають несподівані статеві мутації. Проведені дослідження дозволили сформулювати висновок, що експериментальне отримання нових спадкових змін у рослин значно розширює можливості для створення нового вихідного матеріалу і, таким чином, дозволяє інтенсифікувати селекційний процес.

Плідна наукова праця вченого-селекціонера була помічена. Земляки обрали його депутатом обласної ради народних депутатів, а уряд нагородив орденом Трудового Червоного Прапора.

Напевне Олексій Гнатович так би і продовжував працювати в Глухові, якби у Сумах не відкрилася філія Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва. Його запросили в обком партії і повідомили, що новому навчальному закладу потрібні висококваліфіковані кадри, запропонували очолити кафедру ботаніки і сільськогосподарських дисциплін, яка згодом трансформувалася в кафедру рослинництва. Це було у 1979 р. Розпочався новий етап в житті вченого.

Олексію Гнатовичу довелось також очолити науково-дослідну роботу нового навчального закладу спочатку на посаді заступника директора, а потім – проректора з наукової роботи. На цій посаді він проявив себе як мудрий наставник і організатор.

На посадах завідувача кафедри і проректора з наукової роботи займається не лише науковою роботою, а й підготовкою висококваліфікованих фахівців для сільськогосподарського виробництва. Кафедра щорічно випускає 25-30 фахівців, які пройшли навчання за денною чи заочною формою. Керує підготовкою фахівців вищої кваліфікації через аспірантуру. За наукового керівництва О. Г. Жатова підготовано одинадцять кандидатських дисертацій.

О.Г.Жатов завжди бере участь в підготовці численних методичних розробок, навчальних посібників. На рахунку вченого більше 160 науково-педагогічних праць.

Слід зазначити, що у Олексія Гнатовича розвинене почуття відповідальності і обов'язку щодо виконання обіцяного, надзвичайна пунктуальність і вимогливість як до самого себе, так і до інших. Характерним є те, що він завжди на передовому рубежі науки. Постійний пошук, постійний рух вперед. Жодна новинка, цікава гіпотеза не залишаються поза його увагою, а спонукають до аналізу та проведення експерименту.

За багаторічну працю Жатову О. Г. присвоєно звання почесного і заслуженого професора Сумського національного аграрного університету.

До Ювілею О. Г. Жатова

Історія Сумського національного аграрного університету тісно пов'язана з Харківським національним аграрним університетом ім. В. В. Докучаєва, випускником якого в далекому 1954 році був Жатов Олексій Гнатович.

Хлопець з села Заброди, одного з найбільш живописних сіл Богодухівського району Харківської області, вирішив стати фахівцем із захисту рослин, обравши саме таку спеціальність у Харківському СГІ ім. В. В. Докучаєва.

Після закінчення навчання О. Г. Жатов працював старшим агрономом Хомутовської конопленасінневої станції (Курська область), а з 1955 року вступає до аспірантури Всесоюзного НДІ луб'яних культур (м. Глухів) на спеціальність селекція і насінництво.

Визначальною рослиною науково-дослідної роботи О. Г. Жатова стають коноплі. І кандидатська (1962 рік), і докторська (1975 рік) дисертації присвячені саме цій важливій прядивній культурі. За час роботи у Всесоюзному НДІ луб'яних культур Жатовим О. Г. створено 6 сортів конопель, підготовлено 4 кандидати наук. Плідна і громадська робота відзначена високою урядовою нагородою – орденом Трудового Червоного Прапора.

З 1979 року О. Г. Жатова обрано завідувачем кафедри рослинництва Сумського аграрного університету, в якому став фундатором наукової школи з селекції та технології вирощування олійних культур.

Талант науковця і педагога найповніше розкрився саме в аграрному університеті. О. Г. Жатов упродовж багатьох років плідно працював у спецрадах із захисту дисертацій у Всесоюзному НДІ цукрових буряків разом з іншими випускниками Харківської наукової школи рослинників – екологів П. М. Приходьком, М. А. Бобро, Е. Р. Ермантраутом, Ю. В. Будьонним та іншими.

О. Г. Жатов відомий вчений-рослинник, визначний педагог вищої школи, яскрава особистість, високоерудований дослідник, один з ревнителів людської

порядності у великому і малому, людина великого серця,
мужньої вдачі, непересічного оптимізму, волі до життя.

М. А. Бобро, доктор с.-г. наук,
професор,
завідувач кафедри рослинництва
Харківським НАУ ім. В. В. Докучаєва,
член-коресподент НААН України

Олексій Гнатович Жатов як вчений і людина з добрим серцем

Роки наукової діяльності О. Г. Жатова у ВНДІ луб'яних культур виявилися плідними і результативними в галузі селекції і генетики конопель. Нам, його колегам, є про що згадати.

Олексій Гнатович особливо успішно проявив себе, починаючи з 1966 р., коли очолив лабораторію генетики і цитології конопель. Пригадується, з яким ентузіазмом й оптимізмом ми працювали, освоювали фактично нову для нас реабілітовану науку – класичну генетику, що довгий час була заборонена лжевченими лисенківцями при сприянні сталінського режиму. Починали роботу з нуля, вивчаючи ази генетики, основаної на генно-хромосомному рівні успадкування ознак.

Відродження класичної генетики стало важливим переломним моментом для вирішення актуальної проблеми статі конопель. О. Г. Жатов разом з колегами підключився до вивчення статевого поліморфізму дводомних і одностомних конопель. Були розроблені теоретичні основи цитогенетичного контролю прояву ознак статі, що сприяло поступовому вирішенню проблеми одноразового механізованого збирання врожаю конопель на волокно і насіння.

Олексій Гнатович вніс значний вклад у вивчення експериментального мутагенезу, зокрема створення нового вихідного матеріалу з допомогою використання колхіцину, гамма-променів та хімічних мутагенів. Одержано цікавий вихідний матеріал в результаті обробки молодих рослин розчином колхіцину. Виявлено, що тетраплоїдні форми конопель відрізняються від вихідних диплоїдних рослин крупним насінням і підвищеним ступенем стійкості ознаки одностомності в потомстві.

О. Г. Жатов дослідив і практично застосував у селекційній практиці використання етрелу як гаметоциду. Хімічна кастрація чоловічих квіток рослин конопель надзвичайно полегшила роботу зі створення нового

селекційного матеріалу. Це стосується насамперед використання однодомних рослин в якості материнської форми при схрещуванні. Розроблений метод позбавив селекціонерів від ручної кастрації численних чоловічих квіток на однодомних рослинах упродовж тривалого періоду вегетації конопель. При цьому етрел дозволив здійснювати гібридизацію із залученням великої кількості рослин материнської форми і одержання достатньої кількості насіння нового матеріалу для подальшого його дослідження.

На різнобічність проведення досліджень конопель вказує широке коло питань, над якими працював О. Г. Жатов: вплив умов вирощування конопель на господарсько-цінні ознаки рослин конопель і якість волокна та насіння, вплив забарвлення насіння на продуктивність рослин, генетика статі, гетерозис, інцухт, запліднення, фертильність і стерильність пилку, поліембріонія, каріотип соматичних клітин та ін.

На формування О. Г. Жатова як вченого і людини позитивно вплинула сумісна робота з досвідченими фахівцями старшого покоління Е. С. Гуржій, Г. І. Сенченком, Г. Й. Аринштейн, Г. А. Хреніковою. Він співавтор кількох сортів конопель, серед яких виділяються такі високоволокнисті сорти, як ЮС-9 і ЮСО-27. Кращі традиції перших селекціонерів він передавав молодим колегам, сприяючи їх творчому розвитку.

О. Г. Жатов, будучи завідувачем лабораторії, добре організував роботу. Наполегливо працював сам і надавав можливість колегам проявити себе в пошуках нових підходів до вирішення завдань тематичного плану. Він завжди ввічливий до підлеглих. Ця доброта і простота створювали сприятливі умови для плідної роботи колективу наукових співробітників і лаборантів.

Наукова діяльність колективу лабораторії генетики і цитології конопель ВНДІ луб'яних культур під керівництвом О. Г. Жатова – один з ефективних періодів проведення селекційно-генетичних досліджень. Згадуючи про це, від щирого серця бажаємо йому успішної роботи з підготовки

молодих фахівців для сільського господарства, міцного здоров'я і життєвого щастя на довгі роки.

М. Д. Мигаль, доктор біологічних наук,
професор

В. Г. Вировець, доктор с.-г наук,
професор

Дослідна станція луб'яних культур

Інституту сільського господарства

Північного Сходу НААН України

м. Глухів

11.03.2014 р.

Науково-дослідна робота О. Г. Жатова з культурою соняшнику

У зв'язку зі зміною місця роботи виникла необхідність змінювати і напрямок наукової діяльності. Коноплі в Лісостеповій частині Сумської області не вирощують. Питання щодо нового об'єкта досліджень вирішувалось не довго – ним став соняшник, теж технічна культура, як і коноплі. Що саме брати до уваги при проведенні наукових досліджень теж не було великою проблемою. У восьмидесятих роках минулого століття існувало переконання, що Північний Лісостеп України, та Полісся – зони малоприсадибні для вирощування пізньостиглої і теплолюбивої культури.

Тому, з метою розширення зони вирощування цієї культури, потрібно було дослідити можливість скорочення тривалості вегетаційного періоду, створити новий вихідний матеріал для виведення скоростиглих високоврожайних сортів, дослідити динаміку зміни біологічних особливостей під тиском штучного добору, а паралельно з цим – удосконалити технологію вирощування соняшнику в конкретних агроекологічних умовах. Слід зауважити, що до цього соняшник деякі господарства зони пробували вирощувати, але висівали пізньостиглі сорти південної селекції, і доводилося проводити збирання їх пізно восени в період випадання дощів, що призводило до інтенсивного розвитку хвороб.

Біологічні особливості розвитку культури соняшнику типові для однорічних рослин. Було встановлено, що рослини соняшнику формують насіння в чотири етапи: збільшення об'єму сім'янки потім ядра і наливання, і досягання. О. Г. Жатов довів, що інтенсивність цих процесів залежить від багатьох причин, але основні з них – це умови вирощування, тобто тепловий, водний, світловий режими та режим гетеротрофного живлення. Крім того, чільне місце займає генетична і біологічна природа насінневого матеріалу.

Тривала науково-дослідна робота, яку провели учені СНАУ разом з О. Г. Жатовим дозволили визначати природу різних біологічних та цінних господарських ознак соняшнику. Наприклад, антоціанове забарвлення стебел та листків домінує над зеленим, спадкування антоціанового забарвлення має полігенний характер. Зелене забарвлення домінує над альбінізмом. Виявлені різні типи хлорофільних мутацій та домінування таких ознак:

- нормальна інервація листкової пластинки, посилена інервація - рецесивна ознака;
- високий ступінь зазубреності листкової пластинки;
- вертикальне положення кошика, пониклий кошик - рецесивна ознака;
- протерандрічний тип цвітіння, протерогінічний - рецесивна ознака;
- жовтогаряче забарвлення пиляків;
- язичкова форма квіток, трубчаста форма – рецесивна ознака;
- форма розвитку оплодня, тощо.

Встановлено, що зниження лушпинності можна досягти шляхом добору, висота рослин обумовлюється кількома генами, в першому поколінні після схрещування домінує ознака високорослості. Тривалість вегетаційного періоду має проміжний тип успадкування. Під впливом чинників природного та штучного походження можуть мати місце зміни процесів мікро- і макро-спороненезу, що в кінцевому результаті впливає на формування насіння, виникають різні відхилення від норми, насіння формується різної якості. З'ясована наявність тісних зв'язків між деякими показниками продуктивності та морфологічними параметрами рослин. Кореляційний зв'язок між окремими ознаками обумовлюється зчепленим успадкуванням. Ріст та фотосинтез тісно пов'язані через обмін метаболітами та через регуляторні механізми гормонального і генетичного походження.

Формування насіння відбувається під впливом спадкових особливостей та умов зовнішнього середовища.

Внаслідок цього в насінні відбуваються зміни, які можуть мати або спадковий характер, або відбуватися на рівні модифікацій.

У процесі вивчення різних ліній соняшнику встановлено, що кількість квіток у кошику характеризується відносною константністю. Формування насіння в межах одного кошика обумовлюється поєднанням різних факторів, що веде до фізіологічної та біологічної різноякісності насіння, а це в свою чергу впливає на посівні якості насіння.

Матрікальна різноякісність насіння також обумовлює продуктивність рослин. Рослини, вирощені з насіння різних зон кошика (периферійної, центральної, середньої) формують різне за якістю насіння.

Олексій Гнатович довів, що створення сприятливих умов для виявлення потенційних можливостей генотипу не обмежується лише освітленістю, зволоженням та температурою. Рівень мінерального живлення є потужним фактором при формуванні цінних ознак. В умовах високого рівня забезпечення елементами мінерального живлення спостерігається більш широка реакція генотипу і це дозволяє уникнути малопродуктивних рослин при здійсненні селекційного процесу. Ним встановлено, що лушпинність негативно корелює з урожайністю. Тривалість вегетаційного періоду пов'язана позитивними генетичними кореляціями з низкою властивостей рослин, зокрема з урожайністю насіння та вмістом олії в ньому.

Тому успішність селекції на скоростиглість визначається тим, якою мірою селекціонеру вдається об'єднати в генотипі скорочений період вегетації з високим врожаєм якісного насіння.

Існує негативна кореляція між тривалістю періоду вегетації і урожайністю, що значно ускладнює створення скоростиглих сортів з високою урожайністю, оскільки продуктивність скорочується значно швидше, ніж вегетаційний період. Система зв'язків, які характеризують урожайність соняшнику, досить складна. Природна еволюція культурного соняшнику забезпечила позитивний

зв'язок між урожайністю, вмістом олії і зниженням вмісту лушпиння, а також між загальною урожайністю та її складовими.

Глибоке вивчення біологічних особливостей соняшнику, використання різних джерел і способів створення вихідного матеріалу дозволило науковцям СНАУ під керівництвом і за участі професора Жатова О. Г. одержати низку сортономерів і сортів соняшнику, серед яких Слобожанський, Постолянський, Сумчанин, Час, Онікс, Хуторянин; чотири з них занесені до Державного реєстру. Всі вони мають короткий вегетаційний період, високу урожайність, високий вміст олії і білку в насінні. Вирощування цих сортів у виробництві дає можливість проводити збирання соняшнику до настання несприятливих осінніх погодних умов, збереження вирощеного врожаю високої якості.

Було встановлено, що достатньо повна реалізація генетичного потенціалу сортів соняшнику можлива в досить вузькому спектрі ґрунтово-кліматичних умов, які можуть забезпечуватись різним набором агротехнічних заходів. Але відмінність в основних типах обробітку ґрунту, особливостях типу забур'яненості та перелік заходів допосівного і післяпосівного періодів часто не дозволяють визначити норму реакції соняшнику на той чи інший фактор.

За умови впровадження у виробництво нових сортів існує потреба уточнення системи агротехніки соняшнику в конкретних агрокліматичних умовах. Умови Північного Лісостепу і Полісся істотно відрізняються від умов Степової зони великою строкатістю ґрунтових типів, що вимагає застосування конкретних агротехнічних заходів для конкретних умов. У зв'язку з цим кафедрою була розроблена технологія вирощування скоростиглих сортів соняшнику.

Була опрацьована також система насінництва скоростиглих сортів для умов, де соняшник вважався культурою недостатньо пристосованою для зони.

Сорти соняшнику та конопель, виведені за участю або під керівництвом професора Жатова О. Г.

Коноплі

- Південно-достигаючі 6
- Південно-достигаючі 8
- Південно-достигаючі 9
- Південно-достигаючі 27
- Глухівські 10

Соняшник

- Слобожанський
- Постолянський
- Сумчанин
- Час
- Онікс
- Хуторянин

**Дисертації, підготовлені під науковим керівництвом
та консультуванням професора О. Г. Жатова**

1. Деменко В. М. Формування високопродуктивних посівів сортів соняшнику, районованих в Сумській області : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : спец. 06.01.09 «Рослинництво» / В. М. Деменко. – К., 1998. – 18 с.
2. Коваленко В. М. Исследование радиочувствительности конопли в селекционных целях : автореф. дисс. ... канд. биол. наук, спец. 03.090 «Радиобиология» / В. М. Коваленко. – К., 1972. – 17 с.
3. Кураш В. П. Формування високопродуктивних посівів ярого ячменю в умовах північно-східного Лісостепу України : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : спец. 06.01. 09 «Рослинництво» / В. П. Кураш. – К., 2000. – 19 с.
4. Мельник А. В. Вплив якості насіння соняшнику на його продуктивність в умовах північно-східного Лісостепу України : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : спец. 06.01.09 «Рослинництво» / А. В. Мельник. – К., 1998. – 17 с.
5. Нагорний В. І. Підвищення посівних якостей і продуктивності соняшнику шляхом передпосівного покриття насіння плівкоутворювачем в умовах північно-східного Лісостепу України : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : спец. 06.01.09 «Рослинництво» / В. І. Нагорний. – К., 1993. – 23 с.
6. Онопрієнко В. П. Агроекологічні причини різноякісності насіння соняшника в умовах північно-східної частини України : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : спец. 06. 01.09 «Рослинництво» / В. П. Онопрієнко. – К., 1996. – 18 с.
7. Орлов Н. М. Использование физиологически активных веществ при получении исходного селекционного материала конопли : автореф. дис. ... д-ра с. х. наук : спец.

06.01.15 «Селекция и семеноводство» / Н. М. Орлов. – К., – 1986. – 21 с.

8. Сидоренко Н. М. Тетраплоидная однодомная конопля как исходный материал для селекции : автореф. дис. ... канд. с.-х наук : спец. 06.01.15 «Селекция и семеноводство» / Н. М. Сидоренко. – К., 1984. – 23 с.

9. Сорока В. П. Сравнительное цитолого-эмбриологическое исследование двудомной и однодомной конопли (*Cannabis sativa* L.) : автореф. дис. ... канд. биол. наук спец. 03.00.05 «Ботаника» / В. П. Сорока. – Донецк, 1977. – 22 с.

Слово про вчителя

Мій вступ до аспірантури та вибір теми досліджень значною мірою були визначені поглядами Олексія Гнатовича на роль науки в аграрному виробництві, пропаганді результатів під час лекцій і практичних занять. Найбільш цікавими були питання селекційного та технологічного забезпечення сільськогосподарських культур у процесі розширення ареалу їх вирощування на північ.

Проблема вирощування в Сумській області соняшнику, як основної олійної культури України, на початку 90-х років була надзвичайно актуальною як у виробничому так і в науковому відношеннях, оскільки передбачала необхідність створення принципово нового селекційного матеріалу та перегляду прийнятих на той час технологій вирощування цієї культури. Саме комплексна та систематична робота над вирішенням цих питань і стали основою на якій сформувалась ціла когорта науковців, школа, яка стала базисом рослинницьких досліджень у регіоні. Крім олійних культур проводились дослідження з цукровим буряком, зерновими та зернобобовими культурами. Олексію Гнатовичу, як нікому іншому вдавалось підтримувати у колективі постійний зв'язок науки та виробництва. Результати робіт доповідались на конференціях різних рівнів, на круглих столах та семінарах для спеціалістів і керівників господарств.

Однак основною рисою характеру Олексія Гнатовича як науковця в першу чергу була та залишається відсутність «штампів» у дослідницькій роботі. Так, із появою в Україні сортів соняшнику кондитерського використання, які були орієнтовані на зону центрального та південного Степу перед колективом кафедри було поставлено завдання щодо створення ультраранніх олійних та кондитерських сортів соняшнику для зони Лісостепу та Полісся України. Завдяки цій роботі були створені та внесені до Реєстру сорти соняшнику Сумчанин, Онікс, Час, Хуторянин, вирішена низка теоретичних питань

селекції соняшнику, розроблені принципові підходи до сортових технологій вирощування і ведення насінництва скоростиглого соняшнику.

А. В. Мельник, доктор с.-г. наук,
професор кафедри садово-
паркового та лісового
господарства.

Хронологічний показчик наукових праць

1960

1. Вплив перезапилення на волокнистість конопель / О. Г. Жатов, Г. І. Сенченко // Вісник с.-г. науки. – 1960. – № 10. – С. 19-21.

1961

2. Влияние сроков, способов посева и норм высева на урожай конопли / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1961. – С. 5-12.
3. Вплив умов середовища на зміну господарсько цінних ознак / О. Г. Жатов // Вісник с.-г. науки. – 1961. – № 2. – С. 23-27.
4. Об исходном материале для селекции конопли / А. И. Жатов // Селекция и семеноводство. – 1961. – № 6. – С. 17-21.
5. Эффективность отбора при различных условиях питания конопли / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Селекция и семеноводство. – 1961. – № 3. – С. 40-43.

1962

6. Влияние условий выращивания на формирование хозяйственно ценных признаков конопли : дис. ...канд. с.-х. наук : 06.01.05 / Жатов Алексей Игнатьевич. – Глухов, 1962. – 218 с.
7. Влияние условий выращивания на формирование хозяйственно ценных признаков конопли : автореф. дисс. ... канд. с.-х. наук : спец. 06.01.05 «Селекция и семеноводство» / А. И. Жатов. – Глухов, 1962. – 18 с.

1963

8. Влияние отбора и условий воспитания на содержание волокна в стеблях конопли / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Управление наследственностью с.-х. растений : сб. науч. тр. – М., 1963. – С. 12-16.

9. О состоянии коноплеводства на Северном Кавказе / А. И. Жатов, В. В. Люшинский // Лен и конопля. – 1963. – № 8. – С. 25-27.

10. Роль перекрестного переопыления в селекции конопли / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1963. – № 2. – С. 33-36.

1964

11. Влияние ультразвуковых колебаний на изменение посевных качеств семян / А. И. Жатов // Биологические основы повышения качеств семян с.-х. растений : сб. науч. тр. – М., 1964. – С. 54-57.

12. Новый сорт конопли ЮС-6 / А. И. Жатов // Календарь колхозника. – К., 1964.

13. Ультразвук, семена, растения / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1964. – № 7. – С. 32-35.

1965

14. Влияние влажности почвы и минеральных удобрений на содержание и урожай волокна / А. И. Жатов // Селекция и семеноводство. – 1965. – № 2. – С. 7-10.

15. Влияние ионизирующего излучения на рост и развитие конопли / А. И. Жатов // Сборник докл. на 2 укр. конф. по физиологии и биохимии растений. – К. : Наукова думка, 1965. – 120 с.

16. Влияние ультразвука на семена / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Селекция и семеноводство. – 1965. – № 2. – С. 18-19.

1968

17. Соотношение длинного и короткого волокна / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Лен и конопля. – 1968. – № 5. – С. 16-19.

1969

18. Влияние предпосевного обучения на всхожесть и выживаемость проростков конопли / А. И. Жатов // Радиобиология. – 1969. – № 5. – С. 20-23.

19. Изучение процессов формирования пола у конопли / А. И. Жатов // Сельскохозяйственная биология. – 1969. – № 4. – С. 15-19.

20. Методы получения полиплоидной конопли / А. И. Жатов // Цитология и генетика. – 1969. - № 3. – С. 11-14.

21. Однодомная конопля: причины расщепления / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1969. - № 1. – С. 21-27.

22. О мужской стерильности однодомной конопли / А. И. Жатов, Н. Д. Мигаль // Доклады ВАСХНИЛ. – 1969. – № 9. – С. 25-27.

23. Оплодотворение и некоторые особенности эмбриогенеза и апомиксис у конопли / А. И. Жатов, В. П. Сорока // Материалы симпозиума по эмбриологии растений. – М. : Сельхозиздат, 1969. – С. 122-123.

24. Химический и радиационный мутагенез у конопли / А. И. Жатов, В. М. Коваленко // Материалы симпозиума по

експериментальному мутагенезу. – М. : Сельхозиздат, 1969. – С. 54-57.

25. Цитологическое излучение полиплоидной конопли / А. И. Жатов, Н. Д. Мигаль В. М. Коваленко // Цитология и генетика. – 1969. – № 1. – С. 33-36.

1971

26. Будова стовпчиків жіночих квіток конопель на ріст пилкових трубок / О. Г. Жатов, М. Д. Мигаль // Український ботанічний журнал. – 1971. – Т. 28, № 1. – С. 27-29.

27. Изменение соотношения половых типов однодомной и двудомной конопли под влиянием предпосевного гамма облучения / А. И. Жатов, В. П. Сорока // Радиобиология. – 1971. – № 3. – С. 18-20.

28. Некоторые особенности образования мужского гаметофита у однодомной и двудомной конопли / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Бюллетень главного ботанического сада АН СССР, 1971. – Вып. 48. – С. 17-21.

29. Некоторые особенности образования пыльцы у конопли / А. И. Жатов // Всесоюзное совещание по эмбриологии растений : сб. науч. тр. – Кишинев, 1971. – С. 25-26.

30. Некоторые особенности развития эндосперма однодомной и двудомной конопли / А. И. Жатов // Биологические науки. – 1971. – № 5. – С. 29-32.

31. Новые методы получения исходного материала для селекции конопли / А. И. Жатов, В. П. Сорока // Селекция и семеноводство конопли и кенафа : сб. науч. тр. – К., 1971. – С. 27-30.

32. Получение исходного материала для селекции конопли / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1971. – № 8. – С. 18-22.

33. Современное состояние и задачи использования гетерозиса у конопли / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко // Биология, возделывание и первичная обработка конопли и кенафа : сб. науч. тр. – К., 1971. – Вып. 34. – С. 30-33.

34. Сохранение способности к оплодотворению у конопли / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1971. – № 8. – С. 14-16.

35. Спадковість забарвлення насіння конопель і продуктивність їх потомства / О. Г. Жатов, М. Д. Мигаль // Вісник с.-г. науки. – 1971. – № 6. – С. 17-20.

1973

36. Методы получения исходного материала и селекции конопли : дисс. ... д-ра с.-х. наук : 06.01.05 / Жатов Алексей Игнатьевич. – Глухов, 1973. – 423 с.

37. Методы получения исходного материала и селекции конопли : автореф. дисс. ... д-ра с.-х. наук : спец. 06.01.05 «Селекция и семеноводство» / А. И. Жатов. – Глухов, 1973. – 18 с.

1974

38. Влияние химических мутагенов на изменение биологических особенностей растений конопли и их продуктивность // А. И. Жатов, Н. М. Орлов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1974. – Вып. 35. – С. 40-45.

39. Методы получения исходного материала и селекция конопли : автореф. дисс. ... д-ра с.-х. наук / А. И. Жатов ; ВАСХНИИЛ. – Л., 1974. – 58 с.

1975

40. Влияние полиплоидии на изменение хозяйственно ценных признаков и биологических особенностей у конопли / А. И. Жатов, Н. М. Сидоренко // Биология,

возделывание и первичная обработка конопли и кенафа : сб. науч. тр. – Глухов, 1975. – Вып. 36. – С. 24-27.

41. Влияние этрела на изменение пола у конопли / А. И. Жатов // Тезисы докл. 3 съезда УОГиС, 1975. – С. 23-24.

42. Изменение соотношения половых типов у конопли / А. И. Жатов, В. П. Сорока // Лен и конопля. – 1975. – № 2. – С. 22-25.

43. Мутационное последствие колхицина у конопли / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли и кенафа : сб. науч. тр. – Глухов, 1975. – Вып. 36. – С. 41-45.

44. Некоторые особенности развития зародышей и плодов у двудомной конопли / А. И. Жатов, Н. М. Орлов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1975. – Вып. 37. – С. 21-26.

45. Некоторые цитологические особенности конопли / А. И. Жатов, В. П. Сорока // Биология, возделывание и первичная обработка конопли и кенафа : сб. науч. тр. – Глухов, 1975. – Вып. 37. – С. 20-23.

46. Явление многозародышевности у семян конопли / А. И. Жатов, Н. М. Сидоренко // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1975. – Вып. 36. – С. 31-34.

1976

47. Анатомо-морфологические особенности однодомной тетраплоидной конопли / А. И. Жатов, Н. М. Сидоренко // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1976. – Вып. 39. – С. 16-20.

48. Изменение половых признаков и габитуса растений конопли под влиянием полиплоидии / А. И. Жатов, Н. М. Сидоренко // Селекция и семеноводство : сб. науч. тр. – Х., 1976. – Вып. 39. – С. 51-53.

49. Изменение соотношение половых типов однодомной конопли ЮСО-1 под воздействием этрела / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1976. – Вып. 39. – С. 30-35.

50. Конопля / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко. – М. : Колос, 1976. – 214 с.

51. Химический мутагенез и селекция растений / А. И. Жатов, Н. М. Орлов // Лен и конопля. – 1976. – № 12. – С. 21-23.

1977

52. Влияние этрела на проявление пола у конопли / А. И. Жатов // Цитология и генетика. – 1977. – № 5. – С. 18-19.

53. Изменчивость льна-долгунца, индуцированная этиленмином / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1977. – Вып. 40. – С. 29-24.

54. Эффективность различных методов получения тетраплоидов однодомной конопли / А. И. Жатов // Тезисы докл. 3 съезда УОГИС. – Ленинград, 1977. – С. 40-41.

1979

55. Изменение основных хозяйственно-ценных признаков при полиплоидии / А. И. Жатов // Генетика. – 1979. – № 2. – С. 22-25.

56. К вопросу о генетике пола у конопли / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка конопли : сб. науч. тр. – Глухов, 1979. – Вып. 42. – С. 36-38.

57. Характер изменчивости количественных признаков конопли / А. И. Жатов // Цитология и генетика. – 1979. – № 1. – С. 15-19.

58. Цитологические особенности диплоидных и тетраплоидных растений конопли / А. И. Жатов // Биология, возделывание и первичная обработка лубяных культур : сб. науч. тр. – Глухов, 1979. – Вып. 42. – С. 19-23.

59. Эффективность семейственно-группового отбора у льна-долгунца / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1979. – № 12. – С. 25-28.

1980

60. Влияние этрела на стерильность льна-долгунца / А. И. Жатов // Лен и конопля. – 1980. – № 6. – С. 22-25.

61. Методические указания по селекции конопли и произведенной проверке законченных научно-исследовательских работ / А. И. Жатов, Г. И. Сенченко, В. Г. Вировец. – М. : ВАСХНИИЛ, 1980. – 24 с.

62. О генетике пола, некоторых цитологических особенностях и мутагенезе у конопли / А. И. Жатов // Сборник науч. тр. ВАСХНИЛ. – М., 1980. – Т. 4. – С. 27-31.

1981

63. Методические указания по выполнению дипломной работы на агрономич. ф-т / А. И. Жатов [и др.] ; Сумский филиал Харьковского СХИ им. В. В. Докучаева. – Сумы, 1981. – 34 с.

64. Методические указания по проведению ЛПЗ по сортоведению / А. И. Жатов. – Сумы, 1981. – 35 с.

65. О возможности стерилизации льна-долгунца / А. И. Жатов // Сборник тр. ХСХИ, 1981. – Вып. 268. – 130 с.

66. Программа производственной практики студентов агрономич. ф-т / А. И. Жатов [и др.] ; Сумский филиал Харьковского СХИ им. В. В. Докучаева. – Сумы, 1981. – 31 с.

1982

67. Методические разработки и задания к лабораторно-практическим занятиям по курсу растениеводство / А. И. Жатов. – Сумы, 1982. – 60 с.

68. Методические указания к контрольным и курсовой работам по растениеводству для заочников / А. И. Жатов, Т. М. Водяник. – Сумы, 1982. – 35 с.

69. Методические указания по организации стажировки молодых специалистов / А. И. Жатов. – Сумы, 1982. – 24 с.

1983

70. О жизнеспособности пыльцы конопли при полиплоидии / А. И. Жатов, Г. А. Жатова // Цитология и генетика. – 1983. – № 1. – С. 22-26.

1984

71. Влияние предпосевного облучения семян на соотношение мужских и женских цветков и продуктивность огурцов и конопли / А. И. Жатов, Г. А. Жатова // Селекция и урожай полевых культур : сб. науч. тр. – Х., 1984. – С. 44-48.

72. Дифференциация пола у огурца под воздействием хим-мутагенов и гамма-лучей / А. И. Жатов // Генетика. – 1984. – № 4. – С. 14-16.

73. Изменение вегетативных и генеративных клеток огурца, вызываемые гамма-лучами / А. И. Жатов // Радиобиология. – 1984 . – Вып. 5. – С. 25-31.

1985

74. Влияние ультразвука на рост, развитие и наследственность конопли / А. И. Жатов // Усовершенствование селекции и семеноводства полевых культур : сб. науч. тр. – Х., 1985. – С. 260-264.

75. Инбридинг у конопли / А. И. Жатов // Пути повышения производительности и качества с.-х. продукции : сб. науч. тр. – Сумы, 1985. – С. 25-27.

76. Технические приемы повышения качества сельхоз-продукции в условиях северо-восточной Украины / А. И. Жатов, Г. Г. Данилов. – Х. : ХСХИ, 1985.

77. Хозяйственно-биологические особенности трехлистной конопли / А. И. Жатов // Сборник науч. тр. ХСХИ. - Х., 1985. – Т. 319. – С. 29-32.

1986

78. О роли выпускающих кафедр в подготовке специалистов / А. И. Жатов // Методические приемы подготовки кадров : сб. науч. тр. – Сумы, 1986. – 27 с.

1987

79. Методические указания по выполнению дипломных работ, оформлению и защите для студентов специальности 1502 агрономия / А. И. Жатов. – Сумы, 1987. – 34 с.

80. Некоторые особенности генетики конопли / А. И. Жатов // 5 съезд ВОГиС. - М., 1987. – Т. 4. ч. 1.

1988

81. Влияние ультразвука на рост, развитие и наследственность конопли / А. И. Жатов // Усовершенствование селекции и семеноводства полевых культур : сб. науч. тр. – Х., 1988. – С. 14-18.

82. Изменение соотношения половых типов у огурца под влиянием гамма-облучения / А. И. Жатов // Пути ускорения научно-техн. прогресса в АПК Сумской обл. : сб. науч. тр. – Сумы, 1988. – С. 34-55.

83. Методические указания к контрольным и курсовым работам по растениеводству / А. И. Жатов. – Сумы, 1988. – 33 с.

84. О роли производственной практики в учебном процессе / А. И. Жатов // Материалы науч.-метод. конф. – Сумы, 1988. – С. 11-12.

85. Программа производственной практики студентов 4 курса агроном. фак. / А. И. Жатов, А. К. Мишнев. – Сумы, 1988.

86. Рабочая тетрадь к самостоятельным работам по растениеводству (зернобобовые культуры) / А. И. Жатов. – Сумы, 1988. – 26 с.

87. Рабочая тетрадь к самостоятельным работам по растениеводству (зерновые культуры) / А. И. Жатов. – Сумы, 1988. – 25 с.

88. Рабочая тетрадь к самостоятельным работам по растениеводству / А. И. Жатов. – Сумы, 1988. – 45 с.

1989

89. Исходный материал и результаты селекции подсолнечника / А. И. Жатов // Материалы науч.-практ. конф. – Сумы, 1989. – С. 21-26.

90. Получение исходного материала для подсолнечника / А. И. Жатов // Экспериментальный мутагенез и его использование в селекции растений : сб. науч. тр., 1989.

1990

91. Комплексный курсовой проект по специальности 3102 – агрономия / А. И. Жатов . – Сумы, 1990. – 25 с.

92. Методические указания по выполнению и оформлению дипломных работ по специальности 3102 – агрономия / А. И. Жатов. – Сумы, 1990. – 24 с.

93. Особенности возделывания технических культур / А. И. Жатов . – Х., 1990. – 89 с.

94. Пути повышения продуктивности и качества сельскохозяйственной продукции. – Суми, 1990.

95. Рабочая тетрадь к самостоятельным работам по растениеводству / А. И. Жатов (технические культуры). – Сумы, 1990. – 36 с.

1993

96. Влияние удобрения и норм высева на урожайность перспективных сортов ячменя / А. И. Жатов // Пути повышения производства с.-х.продукции в Сумской обл. : сб. науч. тр. – Сумы, 1993. – С. 5-6.

97. Деякі особливості сортової агротехніки нових сортів ярого ячменю / О. Г. Жатов, В. П. Кураш // Шляхи

підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1993. – С. 21-23.

98. Залежність продуктивності насіння і його якості від площі живлення / О. Г. Жатов // Шляхи підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1993. – С. 24-25.

99. Сельскохозяйственная наука производству / А. И. Жатов // Пути повышения производства с.-х. продукции в Сумской обл. : сб. науч. тр. – Сумы, 1993. – С. 5-7.

100. Эффективность отбора на урожайность семян подсолнечника и масличность / А. И. Жатов // Пути повышения производства с.-х. продукции в Сумской обл. : сб. науч. тр. – Сумы, 1993. – С. 11-13.

1994

101. Рослинництво. Практикум / О. Г. Жатов, А. К. Мішньов. – Суми : Мрія, 1994.

1995

102. Вплив строків сівби на продуктивність ячменю / О. Г. Жатов // Напрямки підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1995. – С. 32-33.

103. Ефективність добору соняшнику за кількісними ознаками / О. Г. Жатов // Напрямки підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1995. – С. 17-19.

104. Ефективність нового складу плівкоутворювача для передпосівного обробітку насіння соняшнику / О. Г. Жатов // Напрямки підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1995. – С. 44-47.

105. Параметри продуктивності ячменю ярого / О. Г. Жатов // Напрямки підвищення продуктивності та якості с.-г. продукції : зб. наук. пр. – Суми, 1995. – С. 25-26.

106. Рослинництво з основами програмування врожаю : навч. посібник / О. Г. Жатов, Л. Г. Глущенко, Г. О. Жатова. – К. : Урожай, 1995. – 256 с.

1997

107. Залежність морфологічних ознак та врожайності насіння соняшнику від мікроелементів / О. Г. Жатов, А. В. Яременко // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту : науково-методичний журнал / Сумський ДАУ. – Суми, 1997. – Вип. 1. – С. 61-62.

108. Методичні вказівки до виконання контрольних і курсових робіт з рослинництва / О. Г. Жатов, Л. Т. Глущенко. – Суми : СДАУ, 1997. – 24 с.

109. Продуктивність соняшнику в залежності від площі живлення / О. Г. Жатов, В. М. Деменко // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту : науково-методичний журнал / Сумський ДАУ. – Суми, 1997. – Вип. 1. – С. 18-19.

1998

110. Деякі результати селекції соняшнику на продуктивність / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту : науково-методичний журнал / Сумський ДАУ. – Суми, 1998. – Вип. 2. – С. 19-22.

111. Залежність врожайності соняшнику від глибини загортання насіння при сівбі / О. Г. Жатов, А. В. Яременко // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту : науково-методичний журнал / Сумський ДАУ. – Суми, 1998. – Вип. 2. – С. 79-81.

112. Методичні вказівки для визначення якості насіння / О. Г. Жатов. – Суми : СДАУ, 1998.

113. Методичні вказівки до виконання контрольних і курсових робіт з рослинництва / О. Г. Жатов. – Суми : СДАУ, 1998.

114. Програма виробничої практики для студентів 4 курсу агрономічного факультету / О. Г. Жатов, Л. Т. Глущенко. – Суми : СДАУ, 1998. – 16 с.

1999

115. Введення до агрономії (лекція) / О. Г. Жатов. – Суми : СДАУ, 1999. – 64 с.

116. Вплив попередників на забур'яненість посівів соняшника та рівня пошкодження рослин хворобами / О. Г. Жатов, О. В. Кураш // Научные основы стабилизации производства продукции растениеводства : мат. конф. – Х., 1999. – 54 с.

117. Курс лекцій з рослинництва. Введення до агрономії : для студентів очної і заочної форми навчання спеціальностей 7.130100 «Агрономія» та «Захист рослин» / О. Г. Жатов – Суми, 1999. – 26 с.

118. Полембріонія у соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Н. М. Глуходід // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський ДАУ. – Суми, 1999. – Вип. 3. – С. 23-26.

119. Результати державного сортовипробування перспективних сортів соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський ДАУ. – Суми, 1999. – Вип. 3. – С. 7-10.

2000

120. Вплив деяких агрозаходів на врожайність соняшнику / О. Г. Жатов, О. В. Кураш // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський ДАУ. – Суми, 2000. – Вип. 4. – С. 112-115.

121. Методичні вказівки по виконанню дипломних робіт студентами агрономічного факультету / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Л. Т. Глущенко, В. І. Нагорний. – Суми : СДАУ. – 28 с.

122. Стан і перспективи вирощування олійних культур на Сумщині / О. Г. Жатов, А. В. Мельник, Обайд Т. В. Абу // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський ДАУ. – Суми, 2000. – Вип. 4. – С. 82-86.

123. Поліємбріонія у соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Н. О. Глуходід // Вісник Сумського державного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський ДАУ. – Суми, 2000.

2001

124. Вплив парів йоду на насіння соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2001. – С. 83-85.

125. Вплив умов зберігання та строків збирання на життєздатність насіння соняшнику / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2001. – С. 99-103.

126. Залежність врожайних якостей насіння соняшнику від зовнішніх ознак рослин / О. Г. Жатов, А. О. Дмитрівська, Н. М. Собко // Вісник Сумського національного аграрного

ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2001. – Вип. 5. – С. 78-83.

127. Концепція розвитку агрономії в ХХІ ст. / О. Г. Жатов, Н. Д. Гончаров, Ю. А. Злобін, М. С. Кравченко // Молодь і реформи в АПК : матеріали зльоту «Лідери АПК ХХІ ст.» – Суми : Слобожанщина, 2001. – С. 130-135.

2002

128. Вплив механічних пошкоджень на життєздатність насіння соняшнику / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 24-26.

129. Ефективність селекційного добору на фоні хімічного мутагенезу / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 19-21.

130. Індукована мутаційна мінливість господарсько цінних ознак соняшника / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2002. – Вип. 6. – С. 21-24.

2003

131. Вплив мікроелементів на продуктивність соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Л. Т. Глущенко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2003. – Вип. 7. – С. 113-117.

132. Залежність продуктивності соняшнику від тривалості вегетаційного періоду / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко, // Вісник Сумського національного аграрного

ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2003. – Вип. 7. – С. 117-121.

133. Залежність якості насіння соняшнику від способу обробітку ґрунту, строків сівби та попередників / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, О. Г. Жатова, О. В. Кураш // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2003. – Вип. 7. – С. 108-113.

134. Роль випускаючої кафедри у формуванні спеціаліста / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Методологія і методика навчального процесу при підготовці спеціалістів в аграрних вузах. – Умань, 2003. – С. 43-46.

135. Рослинництво з основами кормовиробництва : навч. посібник / О. М. Царенко, В. І. Троценко, О. Г. Жатов, Г. О. Жатова. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2003. – 384 с.

2004

136. Використання показника питомої маси у селекції сортів популяцій соняшника / О. Г. Жатов, О. Г. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 8. – С. 31-35.

137. Вплив десикантів на посівні якості насіння в залежності від різних строків обробітку і попередників / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 12 (10). – С. 69-70.

138. Генетичні і цитоембріологічні процеси в насінні / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія:

«Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 6 (9). – С. 58-62.

139. Ефективність мінеральних добрив на посівах соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 1 (8). – С. 78-82.

140. Залежність якості насіння соняшнику від строків збирання та зберігання / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 12 (10). – С. 73-74.

141. Значення агротехнічних фондів при проведенні доборів і отриманні вихідного матеріалу для селекції соняшнику / В. І. Троценко, Г. О. Жатова, О. Г. Жатов // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 1 (8). – С. 26-31.

142. Польова схожість насіння соняшнику / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко, О. І. Гузь // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 12 (10). – С. 71-72.

143. Про матрикульну різноокість насіння соняшнику / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2004. – Вип. 10. – С. 66-69.

2005

144. Способи підвищення якості насіння при зберіганні в передпосівний період / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного

ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2005. – Вип. 12 (11). – С. 36-38.

2006

145. Сорти соняшнику сумської селекції / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, А. В. Мельник, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія»/ Сумський НАУ. – Суми, 2006. – Вип. 11-12 (12-13). – С. 12-15.

2007

146. Оцінка взаємодії генотип – середовище за деякими фенотипічними ознаками / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова, В. І. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2007. – Вип. 10-11 (14-15). – С. 38-43.

147. Про вихідний матеріал селекції соняшнику / О. Г. Жатов // Вісник Львівського державного аграрного університету . – Вып. 2 . – С. 131-136.

148. Сорт соняшнику час / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2007. – Вип. 10-11 (14-15). – С. 40-43.

149. Результати селекції соняшнику на агрономічному факультеті СНАУ / О. Г. Жатов, В. І. Троценко, Г. О. Жатова // Матеріали науково-практичної конференції молодих учених «Аграрний форум-2007». – Суми, 2007. – Ч. 1. – С. 56-60.

2008

150. Адаптивна реакція сортів соняшнику / О. Г. Жатов, В. І. Троценко // Збірник наукових праць Уманського ДАУ. – Умань, 2008

151. Рослинництво з основами технології переробки / О. Г. Жатов, А. В. Мельник, В. І. Троценко [та ін.]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 384 с.

2009

152. Агротехнології створення та використання кормових угідь [Електронний ресурс] : метод. вказівки для виконання лабораторно-практичних занять для студентів 5 курсу спеціальності 8.130102 «Агрономія» денної та заочної форми навчання / укл. О. Г. Жатов. – Суми : СНАУ, 2009. – 1 ел. гнуч. диск.

153. Рослинництво [Електронний ресурс] : метод. вказівки по визначенню посівних якостей та фізико-хімічних властивостей насіннєвого матеріалу для студентів 3 курсу спеціальності 6.130102 «Агрономія» денної та заочної форми навчання / укл. О. Г. Жатов. – Суми : СНАУ, 2009. – 1 ел. жорстк. диск.

2010

154. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з рослинництва [Електронний ресурс] : для студентів спеціальності «Агрономія» заочної форми навчання / укл. О. Г. Жатов. – Суми : СНАУ, 2010. – 1 ел. опт. диск.

155. Методичні вказівки для виконання науково-дослідної роботи з рослинництва [Електронний ресурс] : для студентів спеціальності «Агрономія» / укл. О. Г. Жатов. – Суми : СНАУ, 2010. – 1 ел. опт. диск.

2011

156. Роль мінеральних добрив у процесі формування високоврожайного посіву ячменю / О. Г. Жатов, Г. В. Гуліда // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2011. – Вип. 4 (21). – С. 61-64.

157. Формування цінних ознак соняшнику залежно від зовнішніх факторів / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2011. – Вип. 4 (21). – С. 58-61.

158. Эффективность селекционного отбора подсолнечника при разных условиях выращивания / А. И. Жатов, В. И. Троценко // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2011. – Вип. 11 (22). – С. 101-105.

159. Методичні вказівки для проходження навчальної практики з рослинництва для студентів спеціальностей «Агрономія», «Захист рослин» [Електронний ресурс] : до вивчення дисципліни / укл. О. Г. Жатов. – Суми : СНАУ, 2011. – 1 ел. опт. диск.

160. Толерантність до загущення, як фактор формування високопродуктивних посівів соняшника / В. І. Троценко, О. Г. Жатов, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2011. – Вип. 4 (21). – С. 54-57.

2012

161. Джерела та способи створення вихідного матеріалу соняшнику / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2012. – Вип. 9 (24). – С. 133-136.

162. Продуктивність та якість насіння соняшника залежно від щільності стояння рослин / О. Г. Жатов, Г. О. Жатова // Вісник Сумського національного аграрного ун-ту. Серія: «Агрономія і біологія» / Сумський НАУ. – Суми, 2012. – Вип. 2 (23). – С. 105-107.

Авторські свідоцтва

А. с. на сорт растений. Конопля. ЮС-9 / Г. И. Сенченко, А. И. Жатов, В. Г. Вировец, Н. И. Кришталь

А. с. на сорт растений. Конопля. ЮС-11 / Г. И. Сенченко, А. И. Жатов, В. Г. Вировец

А. с. на сорт рослин №1068. Україна. Соняшник. Постолянський / Глущенко Л. Т., Дутченко З. Я., Жатов О. Г., Мархайчук С. Б. Мельник А. В., Онопрієнко В. П., Троценко В. І. (Україна). Заявка № 9501730. У Реєстрі сортів рослин з 2000 року.

А. с. на сорт рослин №0536. Україна. Соняшник. Сумчанин / Жатов О. Г., Жатова Г. О., Мельник А. В., Троценко В. І. (Україна). Заявка № 01017024. У Реєстрі сортів рослин з 2005 року.

А. с. на сорт рослин №0742. Україна. Соняшник. Час. / Жатов О. Г., Жатова Г. О., Мельник А. В., Троценко В. І. (Україна). Заявка № 03017047. У Реєстрі сортів рослин з 2006 року.

А. с. на сорт рослин №0743. Україна. Соняшник. Онікс / Жатов О. Г., Мельник А. В., Мельник Т. І., Троценко В. І. (Україна). Заявка № 04017067. У Реєстрі сортів рослин з 2006 року.

А. с. на сорт рослин №120138. Україна. Соняшник. Хуторянин. / Жатов О. Г., Жатова Г. О., Мельник А. В., Троценко В. І. (Україна). Заявка № 08017001. У Реєстрі сортів рослин з 2012 року.

Пам'ятні миті життя

Урочисте засідання, присвячене річниці Жовтня

Одно з перших засідань кафедри ботаніки і
сільськогосподарських дисциплін
1979 р.

О. Г. Жатов разом з викладачами агрономічного факультету: Н. Д. Гончаровим, Б. І. Сухим, А. К. Мішньовим, Н. С. Кожушко
1985 р.

Відкриття студентської конференції
1986 р.

Участь в проведенні будівельних робіт
на ветеринарному факультеті
1987 р.

О. Г. Жатов разом з членами кафедри
рослинництва
1988 р.

В. П. Курган, О. Г. Жатов, Ю. А. Злобін
1988 р.

О. Г. Жатов вручає червоний вимпел професору
Ю. А. Злобіну

Студенти вручають хліб-сіль після студентської конференції 1994 р.

Викладачі, аспіранти і лаборанти кафедри рослинництва 1995 р.

Профспілкові збори
1997 р.

О. Г. Жатов разом з колегами
1998 р.

На польових роботах
1998 р.

Співробітники кафедри рослинництва після
проведення польових робіт
1999 р.

Зустріч нового року
2000 р.

Перед початком навчального року
2000 р.

2002 р.

О. Г. Жатов разом з директором навчального господарства Князевим

О. Г. Жатов разом з головним агрономом
навчального господарства Коваленком М. П.

О. Г. Жатов разом з спеціалістом та деканом
факультету Мішньовим А. К. оглядають посіви соняшнику
2002 р.

О. Г. Жатов разом з родиною
2003 р.

Зустріч нового року
2004 р.

На території СНАУ
2004 р.

Н. С. Кожушко і О. Г. Жатов на засіданні ДЕК
О. Г. Оглядає селекційні рослини соняшнику

Іменний покажчик¹

Вировец В. Г.	61
Водяник Т. М.	68
Глуходід Н. М.	118
Глуходід Н. О.	123
Глущенко Л. Т.	106, 108, 114, 121, 131
Гончаров Н. Д.	127
Гузь О. І.	142
Гуліда Г. В.	156
Данилов Г. Г.	76
Деменко В. М.	109
Дмитрівська А. О.	126
Жатова Г. А.	70, 71, 106, 110, 119, 125, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 157, 160, 161, 162
Злобін Ю. А.	127
Коваленко В. М.	24, 25
Кравченко М. С.	127
Кураш О. В.	97, 116, 120, 133
Люшинский В. В.	9
Мельник А. В.	122, 145, 151
Мигаль Н. Д.	22, 25, 26, 35
Мішньов А. К.	85, 101
Нагорний В. І.	121

¹ Посилання даються на номери хронологічного покажчика публікацій та авторських свідоцтв, патентів.

Обайд Т. В. Абу	122
Орлов Н. М.	38, 44, 51
Сенченко Г. І.	1, 5, 8, 16, 17, 28, 33, 50, 61
Сидоренко Н. М.	40, 46, 47, 48
Собко Н. М.	126
Сорока В. П.	23, 27, 31, 42, 45
Троценко В. І.	110, 118, 119, 121, 123, 124, 125, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 158, 160
Царенко О. М.	135
Яременко А. В.	107, 111